

طراحی مدل عوامل مؤثر بر استفاده از سیاست‌پژوهی

در سیاست‌گذاری؛ با استفاده از نگاهت مفهومی

دکتر رحمت‌اله قلی‌پور،* دکتر سیدمهدی الوانی،** دکتر حسن زارعی متین***

دکتر غلامرضا جندقی،**** دکتر علی حمیدی زاده****

تاریخ دریافت ۹۱/۷/۱۶ | تاریخ پذیرش ۹۱/۱۰/۱۷

سیاست‌پژوهی فرایند انجام تحقیق درباره مسئله اجتماعی یا تحلیل آن به منظور ارائه توصیه‌های عملی به سیاست‌گذاران است. اما مهم‌تر از انجام سیاست‌پژوهی، استفاده از آن است. استفاده، زمانی اتفاق می‌افتد که سیاست‌پژوهی، بر افراد یا سیستم‌هایی اثر گذارد، آنها را شکل و یا تغییر دهد. هدف اصلی این مقاله شناسایی عوامل مؤثر بر استفاده از سیاست‌پژوهی در سیاست‌گذاری و طراحی آنها در قالب یک مدل است. روش تحقیق ترکیبی از نوع متوالی - اکتشافی است. مرور ادبیات، مصاحبه و برگزاری گروه کانونی، روش‌های به‌کار برده شده برای شناسایی عوامل هستند. برای طراحی مدل از نگاهت مفهومی و برای بررسی معناداری وزن‌های به‌دست آمده در ابعاد مدل، از آزمون فریدمن استفاده شده است. جامعه آماری در این تحقیق اساتید و محققان حوزه خط‌مشی‌گذاری عمومی هستند. برای نمونه‌گیری، در مراحل مختلف تحقیق، روش هدفمند - متوالی به‌کار برده شد و در مجموع ۳۶ نفر در این تحقیق مشارکت داشته‌اند. ۹۴ عامل شناسایی شد که این عوامل در قالب هجده مؤلفه و چهار بعد تعریف شده‌اند. نتایج حاصل از نگاهت مفهومی ضمن تأیید نحوه طبقه‌بندی عوامل، نشان‌دهنده آن است که بیشترین اجماع بر بعد تحقیق، بعد خط‌مشی‌گذار و ویژگی‌های هویتی محقق و در نهایت بعد زمینه است. این رتبه‌بندی، توسط آزمون فریدمن نیز تأیید شده است.

کلیدواژه‌ها: خط‌مشی‌گذاری؛ سیاست‌پژوهی؛ نگاهت مفهومی؛ استفاده

* دانشیار دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران (نویسنده مسئول)؛
E-mail: rgholipor@ut.ac.ir
** استاد دانشکده حسابداری و مدیریت، دانشگاه علامه طباطبایی؛
E-mail: sralvani@gmail.com
*** استاد دانشکده مدیریت، پردیس قم، دانشگاه تهران؛
E-mail: matin@ut.ac.ir
**** استاد دانشکده مدیریت، پردیس قم، دانشگاه تهران؛
E-mail: jandagi@ut.ac.ir
***** دکتری مدیریت دولتی، پردیس قم، دانشگاه تهران؛
E-mail: alihamidizadeh@gmail.com

فصلنامه مجلس و راهبرد، سال نوزدهم، شماره هفتاد، تابستان ۱۳۹۱

مقدمه

در چرخه خط‌مشی‌گذاری سایه علم و دانش بر گام‌های خط‌مشی تضمین‌کننده منافع واقعی ذی‌نفعان خواهد بود. خط‌مشی‌هایی که دولت در مجلس شورای اسلامی یا سایر مراکز تصویب می‌کند وقتی در عمل موفق می‌شود که جوهره آنها را علم و دانش شکل داده باشد؛ یعنی از مرحله درک مشکل، تدوین دستور کار، تدوین خط‌مشی و اجرای آن تا ارزیابی، تغییر و خاتمه خط‌مشی براساس مبانی علمی باشد. در آن صورت، خط‌مشی‌های دولت علمی‌تر و کارشناسی‌تر خواهد شد و در نهایت عقلانیت حرفه‌ای (علمی) دولت، خود را آشکار می‌کند. به عبارت دیگر، دولت عاقل حرفه‌ای، دولتی است که خط‌مشی‌های آن صبغه علمی به خود بگیرد. بر این اساس، حوزه‌های گوناگون علمی از جامعه‌شناسی سازمان‌ها، روان‌شناسی اجتماعی و علوم ارتباطات تا شاخه‌های متفاوت علوم اجتماعی و فنی باید نقش مهمی در تدوین خط‌مشی ایفا کنند (دانایی‌فرد، ۱۳۸۷: ۴۲).

ظهور علم خط‌مشی (برخلاف علوم سیاسی که فرایند سیاسی را مورد مطالعه قرار می‌دهد) مبتنی بر این عقیده است که مشکلات اجتماعی باید به‌طور نظام‌مند بررسی شده و مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرند (رویکرد عقلایی). بنابراین خط‌مشی‌ها که وسیله‌ای برای اثرگذاری آنها هستند باید بهبود یابند و مؤثرتر شوند (Anthes, 2007: 10). روش علمی برای پرداختن به مسائل و مشکلات اجتماعی، «سیاست‌پژوهی» است. در واقع سیاست‌پژوهی، سازوکار تزریق عقلانیت حرفه‌ای به چرخه خط‌مشی‌گذاری است. اما مهم‌ترین عوامل در استفاده از سیاست‌پژوهی در چرخه خط‌مشی‌گذاری کدام‌اند؟ برای تبیین رابطه این عوامل چه مدلی مناسب است؟

هنوز مجموعه شواهد منظم تجربی درباره عواملی که تشریح‌کننده استفاده از تحقیق باشند، وجود ندارد (Landry, Lamari and Amara, 2003; Dunn, Holzner and Zaltman, 1985). همچنین در مورد عواملی که به استفاده از تحقیق منجر می‌شوند، چیز

زیادی نمی دانیم (Landry, Lamari and Amara, 2003: 192). علاوه بر این، با وجود تلاش های زیاد برای ایجاد و توسعه مدل های مفهومی که تبیین کننده استفاده از تحقیق باشد، هنوز مدل مفهومی منسجمی وجود ندارد که از سوی خبرگان حوزه تحقیق، مورد استفاده قرار گرفته باشد (Ibid.; Sabatier 1978; Bozeman, 1986; Huberman, 1987; Webber, 1987; Lester and Wilds, 1990; Lester, 1993; Oh and Rich, 1996; Oh, 2000). بنابراین خلأ نظریه درباره استفاده از سیاست پژوهی و عوامل مؤثر بر آن کاملاً محسوس است.

۱ مرور ادبیات

سیاست پژوهی^۱ امروزه خیلی چیزها برای خیلی از افراد است (Anthes, 2007: 10). این جمله کنایه از آن است که افراد برداشت های متفاوتی از سیاست پژوهی دارند. انواع مختلف و سبک های متعدد سیاست پژوهی عبارت اند: ارزیابی خط مشی، تحلیل خط مشی، پژوهش اجتماعی و تحلیل اقتصادی. البته برای هر یک از این موارد، اهداف و سازوکارهای متفاوتی مترتب است. در تعریف سیاست پژوهی یا تحلیل خط مشی آنچه را که می توان به عنوان هدف کلی یاد کرد، تلاش برای بهبود خط مشی عمومی است. دان ضمن اشاره به تعریف لاسول، سیاست پژوهی را وسیله ای برای خلق دانش در فرایند خط مشی گذاری می داند. به گمان وی در این فرایند، محققان بر علت ها، عواقب عملکرد برنامه ها و خط مشی های عمومی تحقیق می کنند (Dunn, 1994: 1).

سیاست پژوهی فرایند انجام تحقیق درباره مسئله اجتماعی یا تحلیل آن به منظور ارائه توصیه های عملی به سیاستگذاران برای حل مسئله است (ماژزاک، ۱۳۷۹: ۹-۸). سیاست پژوهی استفاده از پژوهش در امر سیاست است که به موجب آن تحقیقات و پژوهش ها کاربردی شده و ارتباط بین رشته های دانشگاهی و بخش های سیاستگذار دولتی

گسترش می‌یابد. چون بین تعاریف مختلف سیاست‌پژوهی، تفاوت‌های جزئی وجود دارد، در همه آنها فرض بر این است که مطالعه تحلیلی خط‌مشی‌ها، آگاهی یافتن از علت‌ها و پیامدهایی است که به تصمیم‌گیری بهتر منجر شده و از این رو منفعت عامه ارتقا می‌یابد (Anthes, 2007: 12).

استفاده از سیاست‌پژوهی مهم‌تر از انجام آن است. علاقه و توجه به این موضوع که سیاست‌پژوهی برای تحت تأثیر قرار دادن خط‌مشی‌گذاری چگونه مورد استفاده واقع می‌شود، به آغاز مطالعه خط‌مشی برمی‌گردد (Lindblom and Cohen, 1979). پژوهشگران علوم اجتماعی و خط‌مشی‌گذاران علاقه‌مندند بدانند که آیا تحقیق‌های علوم اجتماعی که به قصد اثرگذاری بر خط‌مشی انجام می‌گیرد، واقعاً به کار گرفته می‌شوند؟ اما قبل از توجه به این مسئله، لازم است معانی استفاده از سیاست‌پژوهی مورد بررسی دقیق قرار گیرد. در سپهر خط‌مشی عمومی، استفاده پدیده‌ای پیچیده است. مروری بر ادبیات موجود نشان می‌دهد که معانی مختلفی به «استفاده از سیاست‌پژوهی» منتسب می‌شود. بیشتر ابهامات در مباحث استفاده از سیاست‌پژوهی و تفاسیر متعارض، از سردرگمی مفهومی^۱ ناشی می‌شود (Weiss, 1979: 426).

تعاریف گوناگونی برای واژه استفاده وجود دارد. برای مثال از نظر مؤسسه کانادایی پژوهش بهداشتی، استفاده از تحقیق شامل «تبادل، ترکیب و کاربرد اخلاقی دانش، درون نظام پیچیده‌ای از روابط میان پژوهشگران و کاربران» است (Jacobson, Butterill and Goering, 2004: 247). در این بیان، کاربران شامل پژوهشگران، سیاستگذاران، تصمیم‌گیران (برای مثال مدیران و برنامه‌ریزان) یا بخش خصوصی هستند. در کنار این مفهوم، به مفاهیم دیگری همچون انتشار، اشاعه و کاربرد اشاره شده است (Tetroe and et al., 2008).

تعریف کرکهارت درباره استفاده از ارزیابی این چنین است: «چگونگی و میزان که ارزیابی، افراد یا نظام‌ها را شکل داده، تحت تأثیر قرار داده، حمایت کرده و یا تغییر می‌دهد

1. Conceptual Confusion

(Kirkhart, 2000: 7). آنتز هم با الهام گرفتن از این تعریف، استفاده از سیاست پژوهی را چنین بیان کرده است: «استفاده از سیاست پژوهی زمانی اتفاق می افتد که آن بر افراد یا نظام‌هایی اثر بگذارد و آنها را شکل یا تغییر دهد». از این رو می توان چگونگی به کار گرفته شدن تحقیق در فرایند خط‌مشی‌گذاری را مورد بررسی قرار داد (Anthes, 2007: 15).

انواع استفاده از تحقیق در قالب مدل‌های مختلف، تعریف شده است که معروف‌ترین آنها عبارت‌اند از: استفاده ابزاری، مفهومی و نمادین (Landry, Lamari and Amara, 2003; Schryer-Roy, 2005; Lavis and et al., 2003; Weiss, 1979).

۱. استفاده ابزاری: اصلی‌ترین، پرکاربردترین و قدیمی‌ترین نوع استفاده به‌شمار می‌رود. تا حدی که نتیجه تحقیق، اثر مستقیم بر تصمیمات خط‌مشی می‌گذارد (McClintock, 1997). در این نوع استفاده از یافته‌های تحقیق به‌عنوان اساس و معیاری برای عمل اشاره می‌شود (Johnson, 1998).

در نگاه سنتی، هدف سیاست‌پژوهی اثرگذاری بر تصمیمات خط‌مشی است. از آنجا که در نظام خط‌مشی‌گذاری، تصمیم‌گیران قدرت اتخاذ مهم‌ترین تصمیمات را دارند، در بیشتر تحقیقات به ارزیابی آنها پرداخته شده است. نتایج نشان‌دهنده آن است که استفاده ابزاری از تحقیق انجام شده، ولی کمتر از آنچه که مدنظر پژوهشگران است (Anthes, 2007: 17).

در گذشته با وجود گسترش این نوع تفکر، اکنون مشخص شده، جدا از اینکه این نوع استفاده به‌ندرت روی می‌دهد و بیشتر در سازمان‌های خصوصی (Landry, Lamari and Amara, 2003) و در جنبه‌های سطوح خرد اتفاق می‌افتد (Neilson, 2001). بنابراین، می‌توان استفاده ابزاری را در «روش‌های ویژه و مستقیم شبیه مشکل خاص» تعریف کرد (Lavis and et al., 2003: 228).

۲. استفاده سیاسی (نمادین):^۱ در استفاده سیاسی نتایج تحقیق برای تأیید و تصدیق مقدم دانستن ترجیحات، به کار گرفته می‌شود (McClintock, 1997: 36). این نوع استفاده از تحقیق به منظور آگاه کردن تصمیم‌گیران انجام نمی‌شود، بلکه بیشتر برای توجیه وضعیت یا عملی که به دلایل دیگر اتفاق افتاده، مورد استفاده قرار می‌گیرد. در حقیقت می‌توان آن را نامناسب‌ترین نوع استفاده از تحقیق دانست.

دو شکل از این نوع استفاده وجود دارد: استفاده مشروع که تحقیق برای توجیه تصمیم‌های از قبل گرفته شده مربوط است و استفاده متقاعدکننده که برای دفاع از موضوع‌ها و متقاعد کردن افراد، استفاده می‌شود (Johnson, 1998).

به طور معمول استفاده از تحقیق برای توجیه تصمیم‌هایی که از قبل اتخاذ شده، به عنوان شاخص این نوع استفاده مورد توجه است. شکل دیگر این نوع استفاده از تحقیق، مربوط به حالتی است که افراد برای به تأخیر انداختن عملشان می‌خواهند، اطلاعات بیشتری از طریق تحقیق فراهم می‌کنند، که این عمل، استفاده تاکتیکی نامیده می‌شود (Neilson, 2001; Hanny and et al., 2003).

۳. استفاده مفهومی:^۲ نتایج تحقیق به تدریج نحوه تفکر عامه یا جوامع خط‌مشی را شکل می‌دهد (McClintock, 1997: 36). استفاده مفهومی هنگامی اتفاق می‌افتد که پژوهش بر دیدگاه تصمیم‌گیرندگان تأثیر گذاشته و فرایندهای شناختی (تفکر) افراد را تغییر می‌دهد. در نتیجه فعالیت‌های تصمیم‌گیرندگان و تصمیم‌های آنها مطابق با نتایج تحقیق خواهد بود. نیلسون (۲۰۰۱) معتقد است این استفاده بیشتر در سطوح کلان اتفاق می‌افتد.

۲ عوامل مؤثر بر استفاده از تحقیق

مطالعات پیش‌تاز در استفاده از تحقیق، بیشتر به متغیرهایی معطوف است که به ویژگی‌های

-
1. Symbolic or Political Application
 2. Conceptual Use

تحقیق مربوط باشد (Caplan, 1975; Knorr, 1977; Anderson, Ciarlo and Brodie, 1981; Conner, 1981; Larsen and Werner, 1981; Pelz and Horsley, 1981; Weiss, 1981). در مرحله بعد، تعدادی از محققان شروع به بیان اهمیت عوامل زمینه‌ای کرده‌اند (Lee and Staffeldt, 1977; Sabatier, 1978; Webber, 1984, 1987; Whiteman, 1985; Lester and Wilds, 1990; Lester, 1993). به تازگی گروهی از محققان بر عواملی نظیر انتشار، ارتباط و تبادل بین محققان و استفاده‌کنندگان از تحقیق تأکید کرده‌اند (Huberman and Thurler, 1991; Huberman, 1994, 1999; Lomas, 1997, 2000; Landry, Amara and Lamari, 2003).

حوزه خط‌مشی در استفاده از تحقیق اثرگذار است. در برخی از حوزه‌های خط‌مشی گذاری، مانند علوم پزشکی، استفاده از تحقیق مرسوم‌تر است (Davies and et al., 358: 2009). بنابراین می‌توان حوزه خط‌مشی را به‌عنوان عامل مؤثر در استفاده از تحقیق نام برد.

ویژگی‌های هر تحقیق نیز در استفاده یا عدم استفاده از آن تأثیرگذار است. کمیسیون مشترک استانداردهای ارزیابی آموزشی^۱ (۱۹۹۴)، با هدف هدایت فرایند ارزیابی، استانداردهایی را تدوین کرده است. سودمندی، امکان‌پذیری، صحت، چهار ویژگی مهم است که براساس آنها می‌توان تحقیق‌ها را ارزیابی کرد.

جانیس و هریسون عوامل ذیل را بر استفاده از تحقیق مؤثر می‌دانند:

- ماهیت رابطه بین پژوهشگران و استفاده‌کنندگان،

- فعالیت‌های افرادی که نقش رابط دارند،

- زمان تحقیق نسبت به وقایع،

- آسان و روان بودن تحقیق، به طوری که استفاده‌کنندگان، نتایج آن را درک کنند.

به نظر برخی نویسندگان، جریان تبادل اطلاعات بین محققان و استفاده‌کنندگان بالقوه،

1. Joint Committee on Standards for Educational Evaluation

مشکل‌زاست؛ زیرا محققان ابتکار عمل‌های لازم برای برقراری ارتباط را فراهم نمی‌کنند. مشاهدات مؤید آن است که بسیاری از محققان، علاقه‌ای به انتشار یافته‌هایشان در بیرون از جامعه علمی ندارند (Lindblom and Cohen, 1979) زیرا آنها احساس می‌کنند با در اختیار قرار دادن یافته‌های تحقیقاتی خود، ارزش علمی کارشان خدشه‌دار می‌شود. نویسندگان مختلفی نیز عقیده دارند که تعهد محققان علوم اجتماعی در انتشار تحقیق‌هایشان موجب می‌شود، فعالانه‌تر کار کنند (Bidwell, 1975: 258; Lindblom and Cohen, 1979).

برخی عوامل زمینه‌ساز استفاده هستند و برخی دیگر در نقش عامل بازدارنده ظهور می‌کنند. ضعف در عوامل زمینه‌ساز و تقویت عوامل بازدارنده می‌تواند موجب فقدان استفاده از تحقیق شود. فقدان آنی که به نظر بسیاری از صاحب‌نظران، همه‌جا به چشم می‌خورد (Finch, 1986; Weiss, 1998; Davies, 2009). محققان باید به دنبال تبیین فقدان استفاده باشند. برای مثال، گفته می‌شود در فرایند تصمیم‌گیری برای استفاده، محدودیت‌هایی وجود دارد (Heinemann and et al., 1990: 62-64). این محدودیت‌ها در زمینه خط‌مشی‌گذاری شامل موارد ذیل می‌شود:

- انباشت اطلاعات در فرایند خط‌مشی‌گذاری،
- فقدان پایگاه قدرت برای تحلیلگران،
- موقعیت ضعیف تحلیلگران در مقابل علائق بوروکرات‌ها و سیاسیون (Davies and et al., 2009: 31).

همچنین به یافته‌های تحقیق هنگامی توجه بیشتر می‌شود که:

- خط‌مشی‌گذاران و مشارکت‌کنندگان مزایای استفاده از تحقیق را درک کرده و به آن اعتقاد داشته باشند،
- استفاده‌کنندگان تحقیق در فرایند انجام آن مشارکت داشته باشند،
- تحقیق به‌هنگام باشد،

- به موضوعاتی توجه شود که از لحاظ روش‌شناسی بحث‌برانگیز نباشند،
- نتایج تحقیق همراستا با ایدئولوژی سیاسیون باشد،
- نتایج تحقیق از درجه اطمینان بالایی برخوردار نباشد (Ibid.: 359).
مجموعه عواملی که بر استفاده از تحقیق ذکر شد، به صورت پراکنده در منابع مختلف به آنها اشاره شده است، اما کمتر شاهد مدلی منسجم درباره عوامل مؤثر بر استفاده از تحقیق هستیم. در بین مدل‌های موجود می‌توان به مدل لندری و دیگران اشاره کرد که در آن عوامل مؤثر بر استفاده از تحقیق، در پنج گروه طبقه‌بندی شده‌اند و عبارت‌اند از:

۲-۱ عوامل فنی

۱. مطالعات کمی: تحقیق‌های مبتنی بر داده‌ها و روش‌های تحلیل کمی،
۲. مطالعات کیفی: تحقیق‌های مبتنی بر داده‌ها و روش‌های تحلیل کیفی،
۳. مطالعات نظری: پژوهش‌های برگرفته از مطالعات نظری،
۴. تمرکز بر پیشرفت دانش دانشگاهی: میزانی از تحقیق که در حوزه مدنظر بر پیشرفت دانش دانشگاهی متمرکز است (تمرکز بر دانش پیش‌تاز).

۲-۲ عوامل سازمانی

۱. تمرکز بر نیاز استفاده‌کنندگان: میزانی از سیاست‌پژوهی که بر نیازهای سیاست‌گذاران متمرکز است،
۲. بافت استفاده‌کنندگان،
۳. استفاده مرتبط با کار: تعداد دفعاتی که استفاده‌کنندگان؛ اطلاعات، مطالعات و گزارش‌های تحقیقی را به کار گرفته‌اند و با آن کار کرد برنامه‌ها و خط‌مشی‌های اجرا شده در حوزه کاری‌شان را درک می‌کنند،
۴. استفاده مرتبط با خط‌مشی: میزان اهمیتی که استفاده‌کنندگان برای اطلاعات، مطالعات و

- گزارش‌های تحقیقی قائل می‌شوند تا برنامه‌ها و خط‌مشی‌های حوزه کاری‌شان بهبود یابد.
۵. نوع سازمان تحقیق‌کننده (استانی یا کشوری).
 ۶. تعداد کارکنان در سازمان تحقیق‌کننده.

۲-۳ عوامل دو جامعه‌ای

۱. انطباق محصول با استفاده‌کنندگان: میزان اهمیتی که محققان به انطباق کارهای خود (تحقیق) با استفاده‌کنندگان می‌دهند. شاخص‌های انطباق عبارت‌اند از:
 - سهولت فهم گزارش تحقیق،
 - ماهیت عملیاتی و مشخص نتیجه‌گیری‌ها و توصیه‌ها،
 - تمرکز بر متغیرهایی که استفاده‌کنندگان، توانایی مداخله بر آنها را داشته باشند،
 - اعتبار و وجهه منابع،
 - مرتبط بودن و قابلیت کاربرد اطلاعات با اهدافی که دنبال می‌شود،
 - واقع‌گرایی استدلال‌ها و توصیه‌های تحقیق،
 - ظرفیت بررسی کیفیت نتایج تحقیق،
 - جذاب بودن گزارش (نمودارهای ترسیمی، رنگ و طراحی گزارش).
۲. تلاش استفاده‌کنندگان برای کسب اطلاعات حاصل از تحقیقات.

۲-۴ سازوکارهای ارتباطی

۱. شدت روابط پژوهشگران با استفاده‌کنندگان از پژوهش.

۲-۵ ویژگی‌های فردی

۱. تحصیلات،
۲. جایگاه پژوهشگر.

۳ روش تحقیق

روش تحقیق مورد استفاده در این پژوهش ترکیبی از نوع متوالی - اکتشافی است. متوالی است چون یکی از رهیافت‌ها به دنبال رهیافت دیگر طراحی و اجرا شده و اکتشافی است چون روش کیفی به عنوان روش پایه در نظر گرفته شده است. بنابراین ابتدا داده‌های کیفی و سپس در مرحله دوم داده‌های کمی گردآوری و تحلیل می‌شوند.

تحقیق در دو مرحله انجام گرفته است. مرحله اول شناسایی عوامل مؤثر بر استفاده از سیاست پژوهی است که با مرور ادبیات، مصاحبه و گروه کانونی، اطلاعات جمع‌آوری شده است. مرحله دوم نیز طراحی مدل با استفاده از نگاهت مفهومی است. عوامل شناسایی شده در مرحله اول، در مرحله دوم در قالب یک مدل نظم داده می‌شوند.

جامعه آماری، اساتید و پژوهشگران حوزه خط‌مشی‌گذاری عمومی‌اند. در مرحله مصاحبه، نمونه از بین اساتید خط‌مشی‌گذاری عمومی انتخاب شده است. در گروه کانونی، از بین پژوهشگران و در نگاهت مفهومی، اساتید و پژوهشگران تشکیل دهنده نمونه هستند. روش نمونه‌برداری در مصاحبه، گروه کانونی و نگاهت مفهومی هدفمند - متوالی است. پژوهشگر در نمونه‌گیری متوالی، تا زمانی که گردآوری موردها می‌پردازد که میزان اطلاعات جدید یا تنوع موردها کامل شود. در این روش، اصل بر گردآوری موردها تا رسیدن به نقطه اشباع^۱ است. تعداد اعضای نمونه در هر یک از این روش‌ها به ترتیب ۱۰، ۷ و ۱۹ است. بنابراین در کل فرایند تحقیق ۳۶ نفر مشارکت داشته‌اند.

مصاحبه‌ها به روش نیمه‌رهنمود صورت گرفته و عوامل منتج از آنها با تحلیل تفسیری داده‌ها احصا شده است. برای شناسایی عوامل در گروه کانونی نیز همین روش به کار رفته است. در طراحی مدل و استفاده از نگاهت مفهومی نیز مدل اولیه در سه سطح شاخص‌ها، مؤلفه‌ها و ابعاد، طراحی و با استفاده از پرسش‌نامه، مورد قضاوت قرار گرفته است. خلاصه روش تحقیق مورد استفاده، در قالب جدول ۱ ارائه شده است.

1. Saturation Point

جدول ۱ خلاصه روش تحقیق

مرحله	عنوان	روش گردآوری داده‌ها	نوع داده	روش تحلیل	روش نمونه‌گیری
اول	شناسایی عوامل	مرور ادبیات	کیفی	تحلیل متون	---
اول	شناسایی عوامل	مصاحبه	کیفی	تحلیل تفسیری	متوالی - هدفمند
اول	شناسایی عوامل	گروه کانونی	کیفی	تحلیل تفسیری	متوالی - هدفمند
دوم	طراحی مدل	پرسش‌نامه	کمی	نگاشت مفهومی	متوالی - هدفمند

۴ یافته‌ها

۷۳ عامل از طریق مرور ادبیات، ۱۳ عامل با مصاحبه و ۱۲ عامل توسط گروه کانونی شناسایی شده است. به این ترتیب در مجموع ۹۸ عامل شناسایی شد. با توجه به اینکه برخی عوامل ممکن است از شیوه‌های مختلف شناسایی شوند، احتمال تکرار وجود دارد. با حذف این عوامل تکراری، ۹۴ عامل (شاخص) شناسایی و در مدل اولیه به کار گرفته شده است. این عوامل در جداول ۲ و ۳ فهرست شده‌اند.

جدول ۲ عوامل شناسایی شده از طریق مرور ادبیات

ردیف	عوامل شناسایی شده	منبع
۱	جو حمایت از تحقیق	(Funk and et al., 1995: 398)
۲	حوزه خط‌مشی	(Davies and et al., 2009)
۳	حمایت از استفاده	(Retsas, 2000: 601) (Parahoo, 2000: 90)

جدول ۲ عوامل شناسایی شده از طریق مرور ادبیات

ردیف	عوامل شناسایی شده	منبع
۴	انطباق با بافت محلی	(Johnson, 1998)
۵	جدایی بین محیط خط‌مشی‌گذاری و محیط تحقیق	(Retsas, 2000: 604)
۶	سطح تحصیلات	(Estabrooks and et al., 2003: 514) (Landry and et al., 2003: 196)
۷	نوع مدرک	(Estabrooks and et al., 2003: 514)
۸	سال اخذ آخرین مدرک تحصیلی	(Estabrooks and et al., 2003: 515)
۹	محدودیت زمانی	(Scanks, 2005: 15) (Retsas, 2000: 601) (Parahoo, 2000: 90) (Retsas, 2000: 604)
۱۰	بار کاری خط‌مشی‌گذار	(Funk and et al., 1995: 398)
۱۱	سابقه خدمت	(Estabrooks and et al., 2003: 515)
۱۲	تجربه خط‌مشی‌گذاری (سال)	(Estabrooks and et al., 2003: 515)
۱۳	سن	(Estabrooks and et al., 2003: 516)
۱۴	وضعیت تأهل	(Estabrooks and et al., 2003: 516)
۱۵	جنسیت	(Estabrooks and et al., 2003: 516)
۱۶	تلاش استفاده‌کنندگان به کسب اطلاعات از تحقیق	(Landry and et al., 2003: 196)
۱۷	اطلاع از تحقیق انجام شده	(Retsas, 2000: 604)
۱۸	تمایل سیاست‌گذاران به کشف ایده‌های جدید	(Retsas, 2000: 604)
۱۹	مدت زمان مطالعه (مربوط به سیاست‌گذاری)	(Estabrooks and et al., 2003: 514)
۲۰	مدت زمان مطالعه (مربوط به غیر سیاست‌گذاری)	(Estabrooks and et al., 2003: 514)
۲۱	مشارکت در انجام تحقیق	(Eriksson and Sundelius, 2005: 66) (Davies and et al., 2009: 356) (کبیری، ۱۳۸۸: ۱۵۶) (Estabrooks and et al., 2003: 513)
۲۲	تعامل میان پژوهشگران و کاربران	(کبیری، ۱۳۸۸: ۱۶۰-۱۵۶) (Landry and et al., 2003: 196)
۲۳	همکاری در انتخاب اطلاعات قابل انتقال	(کبیری، ۱۳۸۸: ۱۵۶)

جدول ۲ عوامل شناسایی شده از طریق مرور ادبیات

ردیف	عوامل شناسایی شده	منبع
۲۴	اعتقاد به سودمندی تحقیق	(Davies and et al., 2009: 356) (Retsas, 2000: 604)
۲۵	علاقه (انگیزه)	(Greenberg and Mandell, 1991: 649) (Retsas, 2000: 601) (Parahoo, 2000: 90)
۲۶	ایدئولوژی	(Greenberg and Mandell, 1991: 649)
۲۷	نگرش نسبت به تحقیق	(Brown and et al., 2010: 172) (Estabrooks and et al., 2003: 513)
۲۸	میزان اطمینان به نتایج	(Retsas, 2000: 604)
۲۹	درک ارزش و جایگاه تحقیق	(Retsas, 2000: 604) (Funk and et al., 1995: 398)
۳۰	دانش تحقیق	(Brown and et al., 2010: 172)
۳۱	توانایی انجام فعالیت‌های تحقیقی	(Brown and et al., 2010: 172) (Parahoo, 2000: 93)
۳۲	مهارت استفاده	(Retsas, 2000: 601)
۳۳	توانایی در ارزشیابی کیفیت تحقیق	(Retsas, 2000: 604)
۳۴	تجربه تحقیق	(Estabrooks and et al., 2003: 513)
۳۵	سابقه تدریس روش تحقیق	(Estabrooks and et al., 2003: 515)
۳۶	سابقه تدریس آمار	(Estabrooks and et al., 2003: 515)
۳۷	ماهیت گزارش تحقیق (پیچیده نبودن)	(Scanks, 2005: 15)
۳۸	نحوه ارائه تحقیق	(Parahoo, 2000: 94)
۳۹	تحلیل آماری غیرقابل فهم	(Retsas, 2000: 604)
۴۰	وضوح گزارش تحقیق	(Retsas, 2000: 604)
۴۱	عملی بودن نتایج	(Eriksson and Sundelius, 2005: 66) (Scanks, 2005: 15) (Funk and et al., 1995: 398) (Retsas, 2000: 604)
۴۲	سودمندی	(Bookmyer, 1999: 8)
۴۳	نتایج با درجه پایین عدم اطمینان	(Davies and et al., 2009: 356)

جدول ۲ عوامل شناسایی شده از طریق مرور ادبیات

منبع	عوامل شناسایی شده	ردیف
(Davies and et al., 2009: 356) (Anthes, 2007: 17)	نتایج همراستا با ایدئولوژی سیاسیون	۴۴
(Greenberg and Mandell, 1991: 642) (Retsas, 2000: 604)	قابلیت تعمیم	۴۵
(Retsas, 2000: 601) (کبیری، ۱۳۸۸: ۱۵۴)	کاربردی بودن تحقیق	۴۶
(کبیری، ۱۳۸۸: ۱۵۵)	نتایج همراستا با علائق سیاسیون	۴۷
(Parahoo, 2000: 94)	کیفیت تحقیق	۴۸
(Retsas, 2000: 604)	گردآوری یکجای ادبیات مرتبط با تحقیق	۴۹
(Davies and et al., 2009: 356) (Retsas, 2000: 604)	متدولوژی تحقیق	۵۰
(Davies and et al., 2009: 356) (کبیری، ۱۳۸۸: ۱۵۵ و ۱۵۶) (Retsas, 2000: 604)	به موقع بودن	۵۱
(Scanks, 2005: 15) (Parahoo, 2000: 94) (Retsas, 2000: 604) (Estabrooks and et al., 2003: 513)	در دسترس بودن	۵۲
(کبیری، ۱۳۸۸: ۱۵۴)	شیوه انتشار تحقیق	۵۳
(کبیری، ۱۳۸۸: ۱۵۴ و ۱۵۶)	تعداد انتشار	۵۴
(کبیری، ۱۳۸۸: ۱۵۶)	تناسب اطلاعات با کاربران (اشاعه تخصصی)	۵۵
(Bookmyer, 1999: 8)	دقت و صحت	۵۶
(Landry et al., 2003: 196)	تمرکز بر نیاز استفاده کنندگان	۵۷
(Davies and et al., 2009: 31) (Retsas, 2000: 604)	بار اطلاعات	۵۸
(Greenberg and Mandell, 1991: 642)	اعتبار تحقیق	۵۹
(Greenberg and Mandell, 1991: 642)	مناسب و بجا بودن	۶۰
(Greenberg and Mandell, 1991: 642)	وضوح و قابلیت ارتباط (ارتباط پذیری)	۶۱
(Greenberg and Mandell, 1991: 642) (Parahoo, 2000: 94) (Retsas, 2000: 604)	مرتبط بودن	۶۲

جدول ۲ عوامل شناسایی شده از طریق مرور ادبیات

ردیف	عوامل شناسایی شده	منبع
۶۳	داشتن حامی سازمانی	(Scanks, 2005: 15)
۶۴	انطباق داشتن با نیازهای سیاستگذاران	(کیبری، ۱۳۸۸: ۱۵۵) (Landry and et al., 2003: 196)
۶۵	برازش پژوهش با برنامه‌ها (سیاست‌ها)	(کیبری، ۱۳۸۸: ۱۶۰)
۶۶	همخوانی بین ادبیات و نتایج تحقیق	(Retsas, 2000: 604)
۶۷	تحقیق سفارش داده شده	(Retsas, 2000: 604)
۶۸	موقعیت پژوهشگر	(Landry and et al., 2003: 196)
۶۹	پایگاه قدرت	(Davies and et al., 2009: 31)
۷۰	جایگاه محقق در برابر سیاسیون	(Davies and et al., 2009: 31)
۷۱	نوع سازمان تحقیق کننده	(Landry and et al., 2003: 196)
۷۲	تعداد کارکنان در سازمان تحقیق کننده	(Landry and et al., 2003: 196)
۷۳	تخصیص بودجه	(Scanks, 2005: 15)

جدول ۳ عوامل شناسایی شده از طریق مصاحبه و گروه کانونی

عوامل شناسایی شده در مصاحبه	عوامل شناسایی شده در گروه کانونی
نوع نگاه به علوم انسانی (درجه چندم فرض کردن علوم انسانی)	غیرقطعی بودن علوم انسانی
چیدمان نظام سیاسی (عوامل نهادی)	دقیق نبودن روش‌های تحقیق در علوم انسانی
فرهنگ استفاده	سواد تحقیقی سیاستگذار
فراموشی سازمانی	فرایندهای خط‌مشی‌گذاری تسهیل کننده
سرمایه اجتماعی	یکپارچگی اطلاعات
فرهنگ پرسشگری مردم	حمایت مالی از تحقیق
علم‌گریزی خط‌مشی‌گذاران	غلبه بر فضای سیاست‌زدگی
فاصله گرفتن از فرهنگ ارزشی	تعدد خط قرمز

جدول ۳ عوامل شناسایی شده از طریق مصاحبه و گروه کانونی

عوامل شناسایی شده در گروه کانونی	عوامل شناسایی شده در مصاحبه
قالب و شکل گزارش تحقیق	سبک تصمیم‌گیری خط‌مشی‌گذاران (شهودی و شخصی)
انجام به‌موقع تحقیق	رفتار سیاسی منفی (ترجیح منفعت شخصی بر منفعت عامه)
سواد سیاست‌گذاری محقق	دانش سیاستی خط‌مشی‌گذاران
کاربردی بودن نتایج	انتزاعی بودن تحقیق‌ها
	سواد سیاستی پژوهشگران

گام بعدی پس از شناسایی عوامل، طراحی آنها در قالب مدل است. برای این کار ابتدا مدل پیشنهادی در فرایندی استقرایی طراحی و سپس با استفاده از نگاشت مفهومی توسط خبرگان به قضاوت گذاشته شد. به این صورت که هر عامل به‌عنوان شاخص در نظر گرفته شده است. سپس مجموع چند شاخص، یک مؤلفه را تشکیل می‌دهد. شاخص‌های مختلف، بر مبنای قرابت معنایی در کنار یکدیگر قرار گرفته و برای هر یک عنوانی در نظر گرفته شده است. نحوه تعریف شاخص‌های ذیل هر مؤلفه، به شرح زیر است:

نوع نگاه به علوم انسانی (درجه چندم فرض کردن علوم انسانی)، غیرقطعی بودن علوم انسانی و دقیق نبودن روش‌های تحقیق در علوم انسانی ذیل مؤلفه زمینه تحقیق؛ جو حمایت از تحقیق، چیدمان نظام سیاسی (عوامل نهادی)، فرایندهای خط‌مشی‌گذاری تسهیل‌کننده، یکپارچگی اطلاعات، حمایت مالی از تحقیق، حوزه خط‌مشی، تعدد خط قرمز و غلبه بر فضای سیاست‌زدگی ذیل مؤلفه زمینه خط‌مشی؛ حمایت از استفاده، انطباق با بافت محلی، جدایی بین محیط خط‌مشی‌گذاری و محیط تحقیق و فرهنگ استفاده ذیل مؤلفه زمینه استفاده‌کننده؛ فراموشی سازمانی، سرمایه اجتماعی و فرهنگ پرسشگری مردم ذیل مؤلفه زمینه عام؛ موقعیت پژوهشگر، پایگاه قدرت پژوهشگر، جایگاه محقق در برابر سیاسیون و

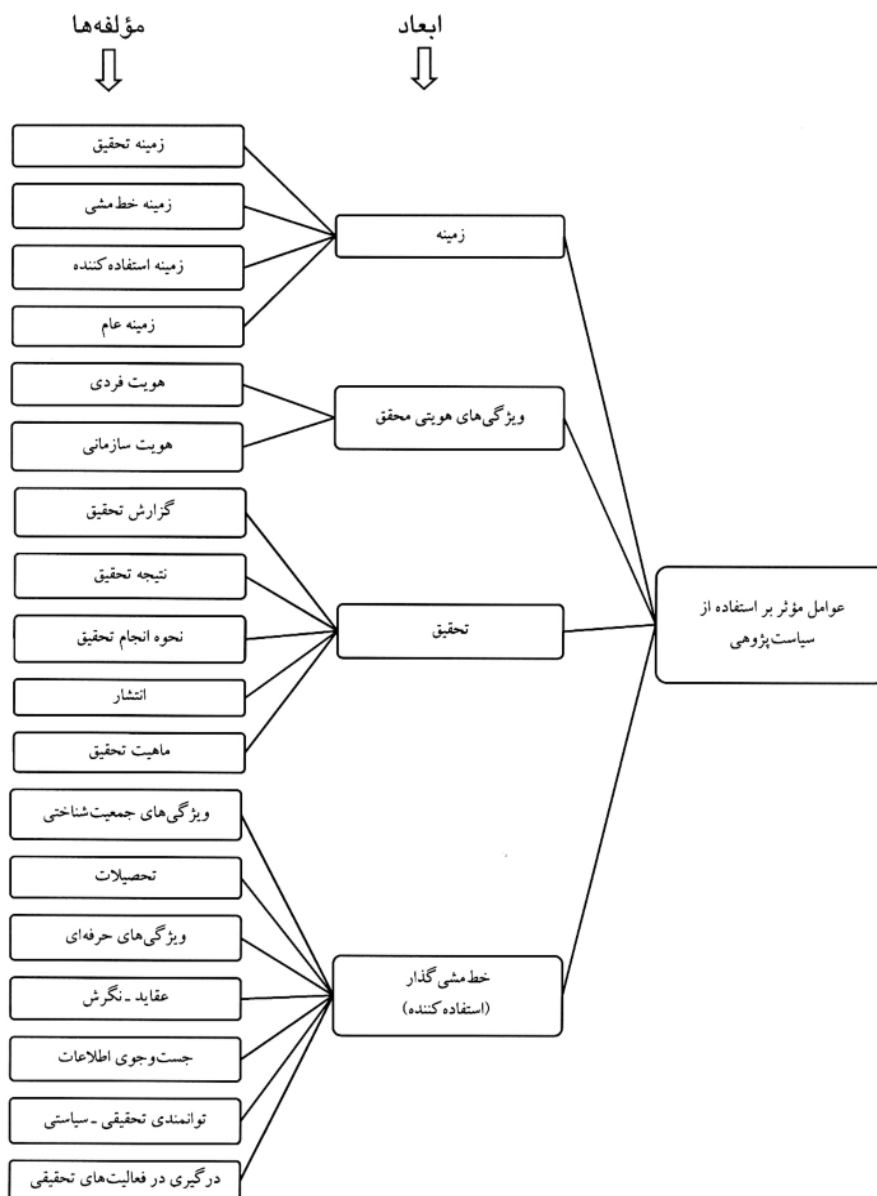
سواد سیاستی پژوهشگران ذیل مؤلفه هویت فردی؛ نوع سازمان تحقیق کننده، تعداد کارکنان در سازمان تحقیق کننده و تخصیص بودجه در سازمان تحقیق کننده ذیل مؤلفه هویت سازمانی؛ ماهیت گزارش تحقیق (پیچیده نبودن)، نحوه ارائه گزارش تحقیق، نحوه ارائه تحلیل های آماری، وضوح گزارش تحقیق و قالب و شکل گزارش تحقیق ذیل مؤلفه گزارش تحقیق؛ سودمندی، عملی بودن، نتایج با درجه پایین عدم اطمینان، نتایج همراستا با ایدئولوژی سیاسیون، قابلیت تعمیم، کاربردی بودن تحقیق و نتایج همراستا با علائق سیاسیون ذیل مؤلفه نتیجه تحقیق؛ متدولوژی تحقیق، گردآوری یکجای ادبیات مرتبط با تحقیق و کیفیت تحقیق ذیل مؤلفه نحوه انجام تحقیق؛ به موقع بودن، در دسترس بودن، شیوه انتشار تحقیق، تعداد انتشار و تناسب اطلاعات با کاربران (اشاعه تخصصی) ذیل مؤلفه انتشار؛ دقت و صحت، تمرکز بر نیاز استفاده کنندگان، بار اطلاعات تحقیق، اعتبار تحقیق، مناسبت و بجا بودن، ارتباط پذیری، مرتبط بودن، داشتن حامی سازمانی، انطباق داشتن با نیازهای سیاستگذاران، برآزش پژوهش با برنامه ها، همخوانی بین ادبیات و نتایج تحقیق، تحقیق سفارش شده و انتزاعی بودن تحقیق ها ذیل مؤلفه ماهیت تحقیق؛ سن، وضعیت تأهل و جنسیت ذیل مؤلفه ویژگی های جمعیت شناختی؛ سطح تحصیلات، نوع مدرک و سال اخذ آخرین مدرک تحصیلی ذیل مؤلفه تحصیلات؛ محدودیت زمانی، بار کاری خط مشی گذار، سابقه خدمت و تجربه خط مشی گذاری ذیل مؤلفه ویژگی های حرفه ای؛ اعتقاد به سودمندی تحقیق، علاقه، ایدئولوژی خط مشی گذار، نگرش نسبت به تحقیق، میزان اطمینان به نتایج، درک ارزش و جایگاه تحقیق، علم گریزی خط مشی گذار، فاصله گرفتن از فرهنگ ارزشی، سبک تصمیم گیری و رفتار سیاسی منفی ذیل مؤلفه عقاید - نگرش؛ تلاش استفاده کنندگان به کسب اطلاعات از تحقیق، اطلاع از تحقیق انجام شده، تمایل خط مشی گذاران به کشف ایده های جدید، مدت زمان مطالعه (مربوط به سیاست گذاری)، مدت زمان مطالعه (مربوط به غیر سیاست گذاری) ذیل مؤلفه میل به جست و جوی اطلاعات؛

مشارکت در انجام تحقیق، تعامل میان پژوهشگران و کاربران و همکاری در انتخاب اطلاعات قابل انتقال ذیل مؤلفه درگیری در فعالیت‌های تحقیقی؛ دانش تحقیق، توانایی انجام فعالیت‌های تحقیقی، داشتن مهارت استفاده از تحقیق، توانایی در ارزشیابی کیفیت تحقیق، تجربه تحقیق، سابقه تدریس روش تحقیق، سابقه تدریس آمار و سواد سیاستی خط‌مشی‌گذاران ذیل مؤلفه توانمندی تحقیقی - سیاستی قرار گرفته‌اند.

گام بعدی، پس از شناسایی مؤلفه‌ها، تعریف ابعاد است. هرچند مؤلفه، تشکیل یک بعد را می‌دهد. همان‌گونه که گفته شد، با ترکیب ۹۴ شاخص، هجده مؤلفه ایجاد گردید. با ترکیب این هجده مؤلفه، چهار بعد شامل زمینه، ویژگی‌های هویتی محقق، تحقیق و خط‌مشی‌گذار ایجاد شده است. نحوه ترکیب مؤلفه‌ها و ایجاد ابعاد در مدل پیشنهادی ذیل ارائه شده است.

مدل طراحی شده در یک فرایند ۹ مرحله‌ای شامل کدبندی مستند داده‌های حاصل از پرسش‌نامه، عوامل مؤثر بر استفاده، رتبه‌بندی عوامل، دسته‌بندی عوامل در قالب مؤلفه‌ها و ابعاد، انجام تجزیه و تحلیل آماری چندمتغیره، محاسبه نرخ تنیدگی، ترسیم انگاره نقطه‌ای، ترسیم انگاره خوشه‌ای، ترسیم انگاره نقطه‌ای رتبه‌ای، ترسیم انگاره خوشه‌ای رتبه‌ای و ترسیم انگاره ابعاد با استفاده از نگاشت مفهومی هستند که مورد بررسی قرار می‌گیرد.

اگر نرخ تنیدگی محاسبه شده کمتر از ۰/۳۵ باشد؛ محاسبات انجام شده و انگاره‌هایی که به دست می‌آید از اعتبار لازم برخوردارند. نرخ تنیدگی در این مدل برابر با ۰/۲۵۱ است که نشان‌دهنده اعتبار بالای شاخص‌ها، مؤلفه‌ها و ابعاد استخراج شده بوده و در نتیجه اعتبار کل مدل در سطح اطمینان ۹۵ درصد تأیید می‌شود.

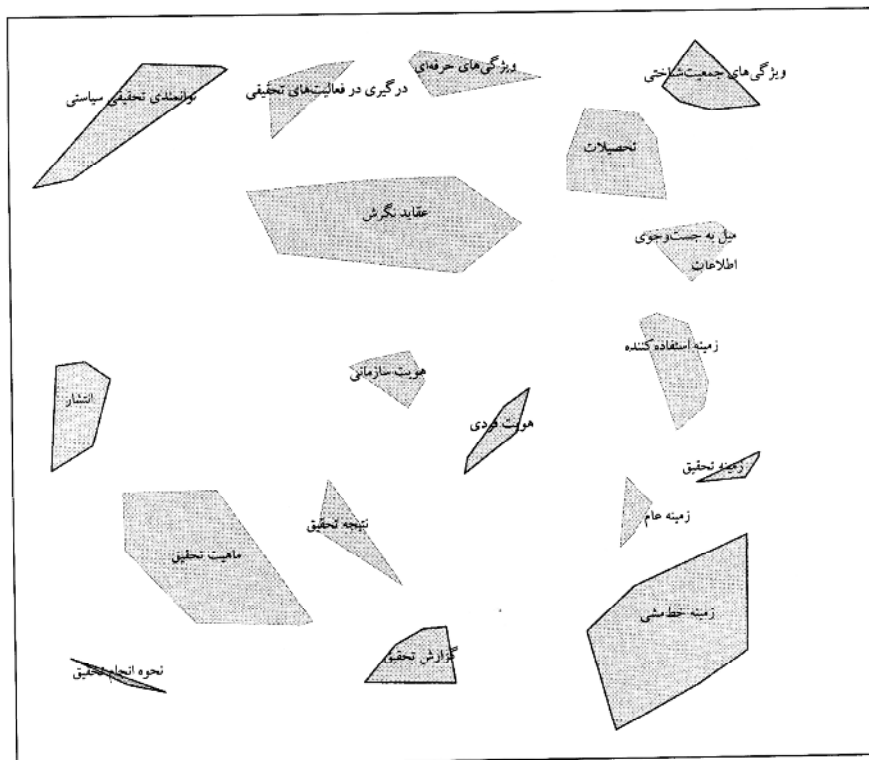

شکل ۱ مدل پیشنهادی عوامل مؤثر بر استفاده از سیاست‌پژوهی

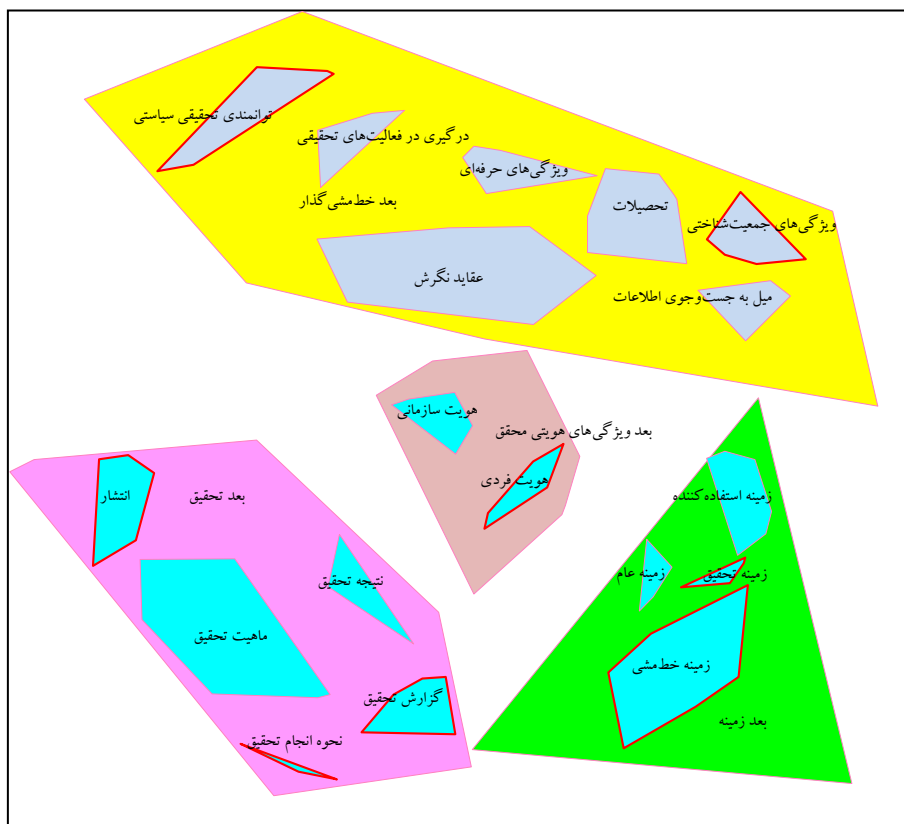
شکل ۲. انگاره نقطه‌ای برای طراحی مدل عوامل مؤثر بر استفاده از سیاست پژوهی

انگاره نقطه‌ای، نمایانگر تمام شاخص‌هایی است که در سطح اطمینان ۹۵ درصد بر استفاده از سیاست پژوهی مؤثرند. نقاط نزدیک به هم یک مفهوم را می‌رسانند و نقاط دورتر از نظر مفهومی متفاوت‌اند.

شکل ۳ انگاره خوشه‌ای برای طراحی مدل عوامل مؤثر بر استفاده از سیاست پژوهی

انگاره خوشه‌ای نمایانگر مؤلفه‌هایی هستند که در سطح اطمینان ۹۵ درصد بر استفاده از سیاست پژوهی مؤثرند. هرچه مساحت خوشه‌ها کمتر باشد، اتفاق نظر خبرگان بر آن مؤلفه بیشتر است.

شکل ۴ انگاره ابعاد برای طراحی مدل عوامل مؤثر بر استفاده از سیاست پژوهی

انگاره ابعاد، نشان‌دهنده وزن و اهمیت ابعاد است. هرچه شاخص‌ها در این انگاره نزدیک‌تر باشند، مؤلفه‌ها به هم نزدیک‌تر بوده و در یک بعد قرار می‌گیرند و اتفاق نظر بر آن بیشتر است همان‌گونه که مشخص شد در این مدل چهار بعد از اهمیت بالایی برخوردارند که به ترتیب اولویت بدین شرح‌اند:

بعد تحقیق با وزن ۴/۲۳ و ضریب وزنی ۲۶/۱۲،

بعد خط‌مشی‌گذار (استفاده‌کننده) با وزن ۴/۰۷ و ضریب وزنی ۲۵/۱۵،

بعد ویژگی های هویتی محقق با وزن $4/06$ و ضریب وزنی $25/08$ ،
 بعد زمینه با وزن $3/82$ و ضریب وزنی $23/65$.
 پس از معرفی وزن ها و ضرایب وزنی مربوط به هر یک از ابعاد، در ادامه معناداری اختلاف
 بین اوزان، با استفاده از آزمون فریدمن بررسی می شود که نتایج حاصل آن چنین است:

جدول ۴ نتیجه آزمون تحلیل واریانس فریدمن برای رتبه بندی ابعاد مدل

میانگین رتبه	ابعاد مدل طراحی شده
۳/۱۹	تحقیق
۲/۵۹	خط مشی گذار
۲/۵۳	ویژگی های هویتی محقق
۱/۶۹	زمینه

جدول ۵ معناداری آزمون فریدمن برای رتبه بندی ابعاد مدل

مقادیر محاسبه شده	شاخص های آماری
۱۸	تعداد
۱۱/۰۳۸	آماره کای دو
۳	درجه آزادی
۰/۰۱۲	سطح معناداری

همان طور که در جدول ۵ ملاحظه می شود، مقدار سطح معناداری به دست آمده کمتر
 از $0/05$ بوده، بنابراین می توان گفت که رتبه بندی ابعاد معنادار است.
 پس از مشخص شدن اوزان ابعاد و معناداری آنها، وزن مؤلفه های ذیل هر بعد نیز
 مشخص شده که در جدول ۶ آمده است.

جدول ۶ اولویت بندی مؤلفه های ابعاد مدل با استفاده از نگاشت مفهومی

مؤلفه های بعد تحقیق	وزن	مؤلفه های بعد خط مشی گذار	وزن	مؤلفه های بعد ویژگی های هویتی	وزن	مؤلفه های بعد زمینه	وزن
گزارش تحقیق	۴/۴	عقاید - نگرش	۴/۳۱	هویت فردی	۴/۶۱	زمینه تحقیق	۴/۰۱
نتیجه تحقیق	۴/۳۲	درگیری در تحقیق	۴/۲۵	هویت سازمانی	۳/۵۶	زمینه خط مشی	۳/۸۹
ماهیت تحقیق	۴/۱۴	توانمندی تحقیقی	۴/۱۴			زمینه استفاده کننده	۳/۸۳
نحوه انجام تحقیق	۴/۱۲	ویژگی های حرفه ای	۴/۰۸			زمینه عام	۳/۶۸
انتشار تحقیق	۴/۰۷	میل جست و جو اطلاعات	۳/۹۸				
		تحصیلات	۳/۸۱				
		جمعیت شناختی	۳/۷۷				

۵ جمع بندی و نتیجه گیری

با توجه به نتایج به دست آمده در مدل طراحی شده، بیشترین اتفاق نظر در بعد تحقیق حادث شده است. این امر نشان دهنده آن است که عوامل مرتبط با بعد تحقیق از نظر خبرگان، به خوبی در کنار یکدیگر قرار گرفته و نسبت به دیگر ابعاد، وضعیت بهتری دارند. درباره مؤلفه های این بعد نیز بیشترین اتفاق نظر بر مؤلفه گزارش تحقیق، انجام شده است. نحوه طراحی بعد خط مشی گذار (استفاده کننده) نیز در رتبه دوم قرار دارد. در تشکیل بعد ویژگی های هویتی محقق، گرچه نتایج به دست آمده نشان می دهد که این بعد از لحاظ وزنی در رتبه سوم قرار می گیرد اما، مؤلفه هویت فردی که ذیل این بعد قرار دارد، در بین تمامی مؤلفه ها با ۴/۶۱، دارای بیشترین وزن است. هویت سازمانی نیز، در بین همه مؤلفه ها با ۳/۵۶ کمترین وزن را به خود اختصاص داده است. بنابراین بهترین و بدترین مؤلفه در بعد ویژگی های هویتی محقق قرار گرفته اند.

رتبه‌بندی ابعاد علاوه بر نگاهت مفهومی، توسط آزمون آماری نیز مورد تأیید قرار گرفته است. به این ترتیب، استفاده از روش‌های مختلف تحلیلی، به نتایج مشابهی منجر شده که می‌توان گفت مدل طراحی شده، از اعتبار کافی برخوردار است.

کانال‌های متعددی برای شناسایی عوامل مؤثر بر استفاده در نظر گرفته شده است. این کانال‌ها شامل مرور ادبیات، گروه کانونی و مصاحبه‌اند که موجب تنوع روش شده‌اند. بنابراین می‌توان گفت طیف گسترده‌ای از متغیرها شناسایی و از نگاه تک‌بعدی جلوگیری شده است. شناسایی و به کارگیری ۹۴ عامل نیز خود مؤید این نکته است. همچنین با مقایسه مدل طراحی شده با مدل لندری و همکاران چنین به نظر می‌رسد که به لحاظ فراوانی و تنوع عوامل، این مدل، کامل‌تر و جامع‌تر است. مدل لندری و همکاران دارای ۲۲ عامل و مدل طراحی شده در این تحقیق، دارای ۹۴ عامل است.

مدل طراحی شده مدلی عام بوده و قابلیت به کارگیری در زمینه‌های مختلف را دارد. برای استفاده از این مدل در موقعیت‌های مختلف، فقط کافی است در تبدیل شاخص‌ها به گویه‌ها، موقعیت در نظر گرفته شود.

با توجه به رویکرد شناسایی حداکثری عوامل، محققان بعدی که قصد استفاده از مدل طراحی شده را دارند، با مجموعه‌ای از متغیرها که مقیاس‌های متفاوت دارند، روبه‌رو خواهند شد. این تنوع مقیاس‌ها در استفاده از آزمون‌های آماری، محدودیت‌هایی به وجود آورده و تحلیل مدل را مشکل خواهد کرد.

در اعتباریابی این مدل، از نگاهت مفهومی و آزمون فریدمن استفاده شده است، از این رو به محققان آینده توصیه می‌شود، به این روش‌ها اکتفا نکرده و اعتبار مدل مورد نظر با استفاده از روش‌های دیگر نیز مورد بررسی قرار گیرد.

منابع و مآخذ

۱. دانایی فرد، حسن (۱۳۸۷). *چالش‌های مدیریت دولتی در ایران*، تهران، سمت.
۲. کبیری، مسعود (۱۳۸۸). «مدل‌های کاربردی یافته‌های پژوهشی و نقش آنها در مدیریت پژوهشی؛ به‌منابه یک حوزه میان‌رشته‌ای»، فصلنامه مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی، ش ۴.
۳. ماژرزاک، آن (۱۳۷۹). *روش‌های سیاست پژوهی (پژوهش برای سیاست‌گذاری)*، ترجمه هوشنگ نایی، تهران، مؤسسه فرهنگی - انتشاراتی تبیان.
4. Anderson, Cathy, James A. Ciarlo and Susan Brodie (1981). *Measuring Evaluation-Induced Change in Mental Health Programs*, In Utilizing Evaluation. Concepts and Measurement Techniques, Edited by James A. Ciarlo, Beverly Hills, CA: Sage Publications.
5. Anthes, Catherine (2007). "An Exploratory Study of How Policy Research is Used in the Policy Process by Policymaker Staff and Public Administrators", Ph. D. diss., University of Colorado at Denver and Health Science Center.
6. Bidwell, Charles E. (1975). "Commentary", In N. J. Demerath II, Otto Larsen and Karl F. Schuessler (eds.), *Social Policy and Sociology*, New York: Academic Press.
7. Bookmyer, Joanne M. (1999). *Policy Research in the Age of Think Tanks*, Ph. D. Diss., University of Arizona State.
8. Bozeman, Barry (1986). "The Credibility of Policy Analysis: Between Method and Use", *Policy Studies Journal* 14(4).
9. Brown, Ted, Mei Hui Tseng, Jaqueline Casey, Rachael McDonald and Carissa Lyons (2010). "Predictors of Research Utilization Among Pediatric Occupational Therapists", *Occupation, Participation and Health*, Vol. 30, No. 4.
10. Caplan, Nathan. (1975). *The Use of Social Science Information by Federal Executives*, In Social Science and Public Policies, Edited by Gene M. Lyons, Hanover, NH: Dartmouth College, Public Affairs Center.
11. Conner, Ross (1981). *Measuring Evaluation Utilization: A Critique of Different Techniques*. In Utilizing Evaluation, Concepts and Measurement Techniques, Edited by James A. Ciarlo, Beverly Hills, CA: Sage Publications.
12. Davies, Huw T. O., M. Nutley Sandra and Peter C. Smith (eds.) (2009). "What works? Evidence Based Policy and Practice in Public Services", Britain: The Policy Press.
13. Dukeshire, S. and J. Thurlow (2002). "Understanding the Link Between Research and Policy", *Rural Communities Impacting Policy Project*, Vol. 18.

14. Dunn, W. (1994). *Public Policy Analysis: An Introduction*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
15. Dunn, William, Burkart Holzner and Gerald Zaltman (1985). *Knowledge Utilization*. In *International Encyclopedia of Education*, Edited by Torsten Husen and Neville T. Postlewaite, Oxford, UK: Pergamon.
16. Eriksson J. and B. Sundelius (2005). "Molding Minds that form Policy: How to Make Research Useful", *International Studies Perspectives*, No. 6.
17. Estabrooks, Carole A., Judith A. Floyd, Shannon Scott-Findlay, Katherine A. O'Leary and Matthew Gushta (2003). "Individual Determinants of Research Utilization: a Systematic Review", *Journal of Advanced Nursing*, 43(5).
18. Finch, J. (1986). *Research and Policy: The use of Qualitative Methods in Social and Educational Research*, London, Falmer Press.
19. Funk, Sandra G., Elizabeth M. Tornquist and Mary T. Champagne (1995). "Barriers and Facilitators of Research Utilization", *Research Utilization*, Vol. 30, No. 3.
20. Greenberg, David H. and Marvin B. Mandell (1991). "Research Utilization in Policymaking: A Tale of Two Series (of Social Experiments)", *Journal of Policy Analysis and Management*, Vol. 10, No. 4.
21. Greenberg, David H. and Marvin B. Mandell (1991). "Research Utilization in Policymaking: A Tale of Two Series (of Social Experiments)", *Journal of Policy Analysis and Management*, Vol. 10, No. 4.
22. Hanny, S. R., M. A. Gonzalez-Block, M. Buxton and M. Kogan (2003). "The utilization of Health Research in Policy-making: Concepts, Examples and Methods of Assessment", *Health Research Policy and Systems*, 1 (2).
23. Heinemann, R. A., W. T. Bluhm, S. A. Peterson and E. N. Kearney (1990). *The World of the Policy Analyst: Rationality, Values and Politics*, Chatham, NJ: Chatham House.
24. Huberman, Michael and Gather Thurler (1991). *De la recherche a la pratique*, From Research to Practice, Bern, Switzerland: Peter Lang S. A., Editions Scientifiques Europeennes.
25. Huberman, Michael (1987). *Steps Toward an Integrated Model of Research Utilization*, Knowledge, Bern, Switzerland: Peter Lang SA, Editions Scientifiques Europeennes.
26. _____ (1994). "Research Utilization: The State of Art", *Knowledge and Policy* 7(4).
27. _____ (1999). "The Mind Is Its Own Place: The Influence of Sustained Interactivity with Practitioners on Educational Researchers", *Harvard Educational Review* 69(3).

28. Jacobson, N., D. Butterill, P. Goering (2004). "Organizational Factors that Influence University-Based Researchers' Engagement in Knowledge Transfer Activities", *Science Communication*, 25 (3).
29. Johnson, R. B. (1998) "Toward a Theoretical Model of Evaluation Utilization", *Evaluation and Program Planning*, 21.
30. Kirkhart, K. (2000). "Reconceptualizing Evaluation Use: an Integrated Theory of Influence", *New Directions for Evaluation*, (88).
31. Knorr, K. Aren (1977). *Policymakers Use of Social Science Knowledge: Symbolic or Instrumental? In Using Social Research in Public Policy Making*, Edited by C. H. Weiss, Lexington, MA: Lexington Books.
32. Landry, Réjean, Moktar, Lamari and Nabil, Amara (2003). "The Extent and Determinants of the Utilization of University Research in Government", *Public Administration Review*, Vol. 63, No. 2.
33. Larsen, Judith, and Paul Werner (1981). *Measuring Utilization of Mental Health Program Consultation*, Utilizing Evaluation, Concepts and Measurement Techniques, Edited by James A. Ciarlo, Beverly Hills, CA: Sage Publications.
34. Lavis, J. N. Robertson D. Woodside, J. M. McLeod and C. M. Abelson (2003). "How Can Research Organizations More Effectively Transfer Research Knowledge to Decision Makers?", *The Milbank Quarterly*, 81 (2).
35. Lee, Robert and Raymond Staffeldt (1977). "Executive and Legislative Use of Policy Analysis in the State Budgetary Process: Survey Results", *Policy Analysis* 3(3).
36. Lester, James and Leah Wilds (1990). "The Utilization of Public Policy Analysis: A Conceptual Framework", *Evaluation and Program Planning* 13(3).
37. Lester, James (1993). "The Utilization of Policy Analysis by State Agency Officials", *Knowledge: Creation, Diffusion, Utilization* 14(3).
38. Lindblom, C. and D. K. Cohen (1979). *Useable Knowledge: Social Science and Problem Solving*, New Haven, CT: Yale University Press.
39. Lomas, Jonathan (1997). "Research and Evidence-Based Decision Making", *Australian and New Zealand Journal of Public Health* 21(5).
40. _____ (2000). "Using Linkage and Exchange" to Move Research in to Policy at a Canadian Foundation, *Health Affairs* 19(3).
41. McClinton, J. (1997). "Stetler Model of Research Utilization", Available Online in: www.kumc.edu/instruction/nursing/NRSG754/stetlermodel.html.
42. Neilson, S. (2001). "IDRC-supported Research and its Influence on Public Policy", *Knowledge Utilization and Public Policy processes: A Literature Review*, Evaluation Unit IDRC.

43. Oh, Cheol and Robert Rich (1996). "Explaining Use of Information in Public Policymaking", *Knowledge and Policy* 9(1).
44. Oh, Cheol (2000). *Science and Politics. A View from an Information Utilization Perspective*, Paper Presented at the International Political Science Association World Congress, July 29-August 1, Quebec City, Canada.
45. Parahoo, Kader (2000). "Barriers to and Facilitators of, Research Utilization Among Nurses in Northern Ireland", *Journal of Advanced Nursing*, 31(1).
46. Pelz, Donald and Jo Anne Horsley (1981). *Measuring Utilization of Nursing Research. In Utilizing Evaluation, Concepts and Measurement Echnique*, Edited by James A., Ciarlo. Beverly Hills, CA: Sage Publications.
47. Retsas, Andrew (2000). "Barriers to Using Research Evidence in Nursing Practice", *Journal of Advanced Nursing*, 31(3).
48. Sabatier, Paul (1978). "The Acquisition and Utilization of Technical Information by Administrative Agencies", *Administrative Science Quarterly* 23(3).
49. Scanks, Elieen Bradley (2005). *A Study of Texas Principals' Perceptions of Barriers to Research Utilization*, Ph.D. tassis, Baylor University.
50. Schryer-Roy, A. (2005). "Knowledge Translation: Basic Theories, Approaches and Applications", Retrieved February, 24, 2006.
51. Tetroe, J. M., I. D. Graham, R. Foy, N. Robinson, M. P. Eccles, M. Wensing, P. Durieux, F. Legare, C. P. Nielson, A. Adily, J. E. Ward, C. Porter and J. M. Beverley Shea (2008). "Health Research Funding Agencies' Support and Promotion of Knowledge Translation: An International Study", *The Milbank Quarterly*, 86 (1).
52. Van den Hove, S. (2007). "A Rationale for Science-policy Interfaces", *Futures*, Vol. 39, Issue. 7.
53. Webber, David (1984). "Political Conditions Motivating Legislators' Use of Policy Information", *Policy Studies Review* 4(1).
54. _____ (1987). "Legislators' Use of Policy Information", *American Behavioral Scientist* 30(6).
55. Weiss, Carol H. (1979). "The Many Meanings of Research Utilization", *Public Administration Review*, Vol. 39, No. 5.
56. _____ (1981). *Measuring the Use of Evaluation. In Utilizing Evaluation, Concepts and Measuring Techniques*, Edited by James A. Ciarlo. Beverly Hills, CA: Sage Publications.
57. Whiteman, David Paul (1985). "The Fate of Policy Analysis in Congressional Decision Making: Three Types of Use in Committees", *Western Political Quarterly*, 38(2).